

ესომ დარჩაშვილი

ჭინსების თაობა

დათო ტურაშვილი
პინსეპის თაობა
კინორომანი

რედაქტორი ნინო გოგალაძე
დიზაინერი ია მახათაძე
ყდის დიზაინერი თამარ თათელაძე
ტექნიკური დიზაინერი თინათინ ბერბერაშვილი

© დათო ტურაშვილი, 2008
ყველა უფლება დაცულია.

შპს „ბაკურ სულაკაურის გამომცემლობა“
აღმაშენებლის 150, თბილისი 0112
ელფოსტა: info@sulakauri.ge

ISBN 978-9941-23-344-9

Dato Turashvili
FLIGHT FROM THE USSR
Novel

© Dato Turashvili, 2008
All rights reserved.

Published by Sulakauri Publishing, 2015

www.sulakauri.ge

„ის ლურჯი დღეები და ბავშვობის მზე...“

ანტონიო მაჩალოს უკანასკნელი სიტყვები

ამ წიგნის გამოქვეყნებას აღარც ვაპირებდი, რადგან გულუბრყვილოდ მეგონა, რომ საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ საქართველოს საბჭოთა წარსული მხოლოდ მწარე მოგონება იქნებოდა, მაგრამ აღმოჩნდა, რომ წარსულს თურმე დაბრუნებაც შეუძლია და განსაკუთრებით კი იმ შემთხვევაში, თუ იმ წარსულს ჩვენ თვითონაც არ ვშორდებით.

ჩვენ კი დავშორდით მხოლოდ დროს და არა იმ ქვეყნის ცნობიერებას, რომელსაც ბოროტების იმპერიას უწოდებდნენ, სადაც სიკეთე ისეთი იშვიათობა იყო, რომ კოსმოსის პირველამთვისებელ ზესახელმწიფოში, ჯინსები ვერ შეკერეს. ჯინსების შეკერვაზე კეთილი საქმე, აბა, რა უნდა ყოფილიყო, თუმცა საბჭოთა კავშირში ჯინსები მართლა ვერ შეკერეს და ამიტომაც ყველაზე ბოროტი გამოსავალი მოძებნეს – ჯინსები უბრალოდ აკრძალეს.

აკრძალული ჯინსები კი უფრო ტკბილი აღმოჩნდა, ვიდრე აკრძალული ხილი და თავისუფლებასავით ნანატრი ჯინსების მოპოვება საბჭოთა ადამიანებმა კონტრაბანდული გზებით სცადეს. უცხოეთის სხვადასხვა ქვეყნიდან სხვადასხვა გზით შემოღწეულ ჯინსებს შორის ზოგჯერ ნამდვილი ჯინსების აღმოჩენაც შეიძლებოდა, მაგრამ მაშინდელ საქართველოში ნამდვილი ჯინსები (და საერთოდ ყველაფერი ნამდვილი) ძირითა-

დად ამერიკული ეგონათ, რადგან მთავარი საბჭოთა პრო-პაგანდა ყველაზე მეტად ამერიკის შეერთებულ შტატებს ებრძოდა. მოსკოვის იდეოლოგია (განსაკუთრებული მონ-დომებით) ამერიკულ ფასეულობებს უპირისპირდებოდა (მათ შორის ჯინსებსაც) და საბჭოთა ადამიანებსაც შეცდო-მით ეგონათ, რომ სადაც იყო ჯინსები, ბედნიერებაც იქ იყო.

თუმცა, სადაც არ იყო ჯინსები, მართლა არ არსებობდა საკუთრებაც ზოგადად, როგორც საფუძველთაგანი დამოუ-კიდებლობისა და თავისუფალი შეგეძლო მხოლოდ საფლა-ვში ყოფილიყავი. უფრო სწორად კი შენი თავისუფლება საბჭოთა ხელისუფლებას მხოლოდ მაშინ არ აწუხებდა, როცა შენ უკვე საფლავში იწექი და ამიტომაც, სხვა საკუ-თრებისაგან განსხვავებით, საფლავს არ შეგეცილებოდნენ. თანაც საბჭოთა ათეისტებმაც იცოდნენ, რომ ისინიც იმავე მინას უნდა მიბარებოდნენ და საფლავებთან დაკავშირე-ბით, მართლაც ლოიალურები იყვნენ და მეტიც – საბჭოთა ქართველებსაც ისევე უყვარდათ მკვდრები, როგორც საერ-თოდ დანარჩენ ქართველებს.

შეიძლება სხვა მიზეზიც არსებობდა, მაგრამ ფაქტია, რომ საფლავის მინა ერთადერთი საკუთრება იყო, რაც ხალხისთვის არ ენანებოდა საბჭოთა ხელისუფლებას და საბჭოთა ქართველის დეგრადირებაც აქედან დაიწყო. ქართველის გემოვნებაც სწორედ საბჭოთა პერიოდში გადა-გვარდა, რადგან ერთადერთი, რაც მის საკუთრებას წარ-მოადგენდა, საფლავი იყო და ისეთი საფლავების შექმნა დაიწყო, როგორიც მას არასოდეს ჰქონია. მანამდე ქარ-თული საფლავი ყოველთვის იყო უბრალო და გენიალური, საბჭოთა საქართველოში კი არა მხოლოდ საფლავისადმი, არამედ სიკვდილისადმი დამოკიდებულებაც შეიცვალა და საბჭოთა ქართულ საფლავებზე გაჩნდა მარმარილოს სკა-მები და მაგიდები, მოტოციკლები და მანქანებიც კი. მარ-

თალია, იმ მანქანებს სხვის სახელზე აფორმებდნენ მათი პატრონების სიცოცხლეში, მაგრამ საბჭოთა ქართველმა დანამდვილებით იცოდა, რომ საფლავის მიწა მისი იყო და ამ მიწას, სხვა საკუთრებისაგან განსხვავებით, არავინ ჩამოართმევდა. ამიტომაც უვლიდა, აღამაზებდა (თავისი ჭუუით) და აშენებდა ერთადერთ საკუთრებას, რომელიც გააჩნდა. საბჭოთა ხელისუფლებაც, სახლში და ეზოში კედელს რომ არ აგაშენებინებდა, საფლავზე რომ სასახლე დაგედგა, ხმას არ გაგცემდა, რადგან საფლავის მიწაზე თავისუფალი იყავი და საფლავი იყო ერთადერთი ადგილი საბჭოთა საქართველოში, სადაც საბჭოთა ხელისუფლება არ ვრცელდებოდა.

რადგან ხელისუფლებაში ქართველები იყვნენ, მათაც (მაშინაც) მკვდრები უფრო უყვარდათ, ვიდრე ცოცხლები და მკვდრებს უფრო სცემდნენ პატივს, ვიდრე ცოცხლებს, მაგრამ გარანტირებული საფლავისათვის ერთი საბჭოთა პირობა მაინც არსებობდა – შენ თვითონ უნდა მომკვდარიყავი. თუ ისინი მოგკლავდნენ (ამ მიზნით დახვრეტებს მიმართავდნენ ხოლმე საბჭოთა კავშირში), მაშინ საფლავის იმედი არ უნდა გქონოდა, რადგან, მათი ლოგიკით, საფლავი არ გეკუთვნოდა, გეკუთვნოდა მხოლოდ ქართული მიწა და აუცილებლად დაგმარხავდნენ, მაგრამ შენი საფლავი არ იარსებდა. შეუერთდებოდი ქართულ მიწას, სადმე, ქალაქიდან მოშორებით, სადაც გათხრილ ორმოში ისე ჩაგადებდნენ, რომ ვერავინ დაგინახავდა (შემთხვევითაც კი) და არავის ეცოდინებოდა, რომ ამ ტრიალ მინდორზე, ამ ბალახის ქვეშ, ათასობით დახვრეტილი განისვენებს. მათთვისაც, ვინც თხრიდა შენს ორმოს (და არა საფლავს), შეუძლებელი იყო მეორე დღესაც კი, იმ ადგილის მიგნება და ამოცნობა, სადაც წინა ღამით ჩაგაგდეს, მაგრამ ზოგჯერ ადამიანის ამოცნობა ისეთივე შეუძლებელია, როგორც

სამყაროსი, რომელიც ისეთივე დიდია, როგორც ის ტრიალი მინდორი, სადაც იმ ღამის ერთ-ერთმა მესაფლავემ თხუთმეტი წლის შემდეგ იმ საიდუმლო სამარხს ზუსტად მიაგნო.

თუმცა ის არ იყო მკვლელი და იყო მესაფლავე, რადგან მკვლელი რომ ყოფილიყო, კი არ დაიმახსოვრებდა დამარხვის ადგილს, არამედ დაივიწყებდა. მას კი ახსოვდა ზუსტად ის ბალახი უშველებელ ტრიალ მინდორზე, რომლის ქვეშაც უნდა ყოფილიყო გეგა კობახიძე. ტრუმენ კაპოტეს ბალახის ვერცერთი ჩანგი ვერასოდეს მიგაგნებინებს თხუთმეტი წლის წინ ამოთხრილ ორმოს და ვერც შექსპირისა და გალაკტიონის რომელიმე მესაფლავე დაიტირებს რომელიმე მკვდარს ასეთი თავგანწირვით. თუმცა ის არ ტიროდა, უბრალოდ საფლავს თხრიდა ნოემბრის იმ ცივ ღამეს და მთვარის შუქზე იმახსოვრებდა საიდუმლოს, რომელიც თხუთმეტი წლის შემდეგ ჩურჩულით გაუმჯდევნა გეგა კობახიძის დედას. გეგას დედამ, ნათელა მაჭავარიანმა, ვისაც ამ თხუთმეტი წლის მანძილზე ვინ იცის, რამდენჯერ უთხრეს ჩურჩულით, რომ დანამდვილებით იცოდნენ მისი შვილის ადგილსამყოფელი, ზუსტად გამოიცნო, რომ ამ კაცმა მართლა რაღაც იცოდა.

ამ კაცს, შეუძლებელი იყო, რამე არ სცოდნოდა, რადგან მას სახე არ ჰქონდა, საერთოდ არ ჰქონდა, სწორედ იმის გამო, რაც ნანახი ჰქონდა. მას არ უჩანდა სახე, რადგან ეს სახე ტკივილებისა და გაოგნებისაგან მიღებულ იარებს დაეფარა და ნათელა მაჭავარიანი მიხვდა, რომ ეს კაცი კარგა ხნის მკვდარი იყო და ამიტომაც სხვა მკვდრების ამბავი მართლა ეცოდინებოდა. თუმცა წლების მანძილზე გეგა კობახიძის დედა მაინც მიჰყვებოდა ყველას შვილის მოსაძებნად და ზოგჯერ იმათაც კი, ვინც მართლა მოგზავნილი ეგონა. მიჰყვებოდა ისეთებსაც, რომლებიც გასამრჯელოს ითხოვდნენ ინფორმაციის სანაცვლოდ და მერე მოსკოვის ან ლენინგრადის სადგურიდან უგზო-უკვლოდ ქრებოდნენ.

იქიდან კი გზა ციმბირისა და ჩრდილოეთის ბანაკებისაკენ მხოლოდ იწყებოდა.

სიკვდილამდე სიკვდილის დაჯერება მაინც ძნელია და მით უმეტეს, შვილის სიკვდილის, რადგან შვილის სიკვდილი უბრალოდ არ არსებობს და მით უმეტეს მაშინ, როცა ამ სიკვდილს გიმალავენ და ოფიციალური პასუხის მიღება კი ისევე გეკრძალება, როგორც იფიციალური ოცნება. მაგრამ ოფიციალური იმედი არ არსებობს, იმედი ერთია, ის შენია და შეგიძლია ამ იმედით იცოცხელო. ამ იმედით შეგიძლია ეძებო შენი სიკვდილმისჯილი შვილი, რომელიც თურმე (იქნებ) არ დახვრიტეს და სადღაც ციმბირში, ძალიან შორეულ ბანაკში სამუდამო პატიმარია, მაგრამ მაინც ცოცხალი.

და იმ წლების მანძილზე ყოველთვის ჩნდებოდნენ ადამიანები, რომლებიც ირწმუნებოდნენ, რომ გეგა (ან რომელიმე მათგანი), ცოცხალი ნახეს რუსეთის რომელიღაც განსაკუთრებული რეჟიმის საპატიმრო ბანაკში და მშობლებიც მიდიოდნენ. და მიდიოდნენ არა იმიტომ, რომ ვერ ხვდებოდნენ, რომ ამ საშინელ, უკიდეგანო და უმისამართო საბჭოთა კავშირში შეუძლებელი იყო დახვრეტილი შვილების პოვნა, არამედ იმიტომ, რომ არ მოქვდარიყო იმედი.

და როცა იმედიც მოკვდა, მესაფლავე მოვიდა.

ბოლოს მშობლებიც მიხვდნენ, რომ ურჩევნიათ იცოდნენ სიმართლე, თუნდაც ყველაზე საშინელი და ურჩევნიათ იცოდნენ, სად არიან მათი შვილები – თუნდაც დახოცილები. და როცა მესაფლავე მოვიდა, ნათელა მაჭავარიანი მაშინვე მიხვდა, რომ ამ კაცმა რაღაც იცოდა, იცოდა უფრო მეტი, ვიდრე ყველამ ერთად, ვინც მოდიოდა მათთან ჩურჩულით და ქალბატონმა ნათელამ ზუსტად გამოიცნო, რომ სწორედ ეს კაცი იყო მათი იმედის მესაფლავე.

ნავიდნენ ცოტანი და ჩუმად, რადგან მაშინდელ ცეკას მდივანს უკვე პრეზიდენტი ერქვა (ედუარდის ნაცვლად გიორგი),

თორემ სინამდვილეში ზუსტად ის იყო, ვინც ყველაზე კარგად და ზუსტად იცოდა ვინ როგორ და როდის მოკლეს, მაგრამ მაინც დუმდა.

წავიდნენ ჩუმად. ციოდა, მაგრამ ქალებს არც სიცივის შეშინებიათ და არც სველი მიწის, რომელსაც კაცებთან ერთად ამოთხრიდნენ, კაცებს ქალების დახმარებაზე უარი რომ არ ეთქვათ. წვიმდა. ზოგჯერ გადაიღებდა ხოლმე, მაგრამ მიწა ისე იყო ატალახებული, რომ კაცების გახშირებული სუნთქვის ხმა ბოლომდე ისმოდა იმ ტრიალ, უკიდეგანო მინდორზე.

ქალებს არ ეშინოდათ, მაგრამ ნათელა მაჭავარიანი მაინც გაოგნებული იყო მესაფლავის სიზუსტით და ცდილობდა მისი სახის დამახსოვრებას, მაგრამ ეს მართლა შეუძლებელი იყო, რადგან მესაფლავეს სახე მართლა არ ჰქონდა. მინდორი კი იყო მართლა უსასრულო, უზარმაზარი სასაფლაო სადაც მარხავდნენ ღამლამობით ქალაქიდან გამოტანილ გვამებს, იმ ადამიანებს, ვისაც ათეული წლების მანძილზე ხვრეტდა საბჭოთა ხელისუფლება ვინაობის მითითებისა და სასახლის გარეშე.

ქართველებმა კუბოს სასახლე დაარქვეს, რომ სიკვდილი მათთვის უფრო მსუბუქი ყოფილიყო, მაგრამ ვისაც საბჭოთა ხელისუფლება ხვრეტდა, სასახლის გარეშე მარხავდა. ამიტომაც გაუკვირდა თვითონ იმ მესაფლავესაც კუბოს ხმა, როცა მას ცივი ბარი მოხვდა (როგორც იქნა) და მხოლოდ ამის შემდეგ გაიხსენა მესაფლავემ, რომ ეს იყო გამონაკლისი დახვრეტილი, რომელიც კუბოთი ჩაუშვეს ორმოში და ახლა უფრო თამამად გაიმეორა ფრაზა, რომლის გამოცისი ყველანი ახლა აქ იყვნენ. მესაფლავემ ზუსტად იცოდა გეგა კობახიძის დაკრძალვის ადგილი. კუბო კი იყო რკინის და არა ხის, (როგორც ჩვეულებრივ ხდება ხოლმე) და ამ ხმაზე გეგას მამა, მიშა კობახიძე, ძალიან ცუდად გახდა. ისე

ცუდად, რომ ქალებმა წყლის მიწოდება გადაწყვიტეს მისთვის, მაგრამ წყალი არ აღმოაჩნდათ, ახლომახლო კი სოფელი არ იყო. მეტიც – უცებ ვერცერთმა მათგანმა ვერ გაიხსენა რომელი მხრიდან მოვიდნენ და სად მიდიოდა გზა, რომელიც ამ მინდორს მიუყვებოდა. როცა თბილისიდან მოდიოდნენ, ცალ-ცალკე და შეთანხმების გარეშე, ყველანი სწორედ გზის დამახსოვრებას ცდილობდნენ, მაგრამ როგორც კი კუბოს ხმა გაისმა, გზა გაქრა და ისინი აღმოჩნდნენ უცნობ ქალაქში, ქალაქში რომელიც თურმე აქვე, თბილისიდან არცთუ ისე მოშორებით, 1921 წლიდან არსებობდა. ეს იყო მიწისქვეშა ქალაქი, რომელიც ზემოდან მინდვრის ყვავილებით იყო დაფარული და ქვევით კი თბილისისა და საქართველოს უახლეს ისტორიას მაღავდა. ეს მინდორი ფარავდა XX საუკუნის საქართველოს მიწისქვეშა ისტორიას და ამ მიწისქვეშეთში, ყველაზე ხშირად, პირდაპირ იატაკეკვეშეთიდან ხვდებოდნენ. აქ განისვენებდნენ ისინი, ვისაც საბჭოთა ხელისუფლება წყალსაც არ მიაწვდიდა სიცოცხლეში და მკვდრებს კი წყალი უკვე აღარ სჭირდებოდათ. ამიტომაც ვერავინ მიხვდა (ახლაც არ ახსოვთ), საიდან მოიტანა წყალი მესაფლავემ, როცა მიშა კობახიძე ცუდად გახდა (ახლოს კი სოფელი არ იყო) და კუბოს ახდამდე კი, სულ რამდენიმე წამი რჩებოდა. ამ წამს მშობლები მაინც არ დაასწრეს, თუმცა ალბათ ვინ იცის, რამდენჯერ ჰქონდათ ნანახი სწორედ ეს უკანასკნელი წამი გეგა კობახიძის მშობლებს. კუბო დანარჩენებმა გახსნეს. ნათია მეგრელიშვილმა მაშინვე ამოიცნო მიცვალებული, მაგრამ ეს არ იყო გეგა კობახიძე.

თუმცა, სანამ კუბოს მიაგნებდნენ, 1999 წლის იმ წვიმიან დღეს, როცა რამდენიმე ადამიანი, ძალიან დაძაბული და ნერვული სახეებით თხრიდა მიწას იმ გაშლილ ველზე, ირგვლივ კი ჯერ არანაირი ნიშანი არ ჩანდა იმისა, რომ აქ ვინმე შეიძლება დაკრძალული ყოფილიყო, ნათელა მაჭა-